

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ όταν λέει ότι θέλει τό μετασχηματισμό τής ελληνικής κοινωνίας σέ σοσιαλιστική δέ φτιάχνει όνειρα παρά έτοιμάζει ένα πρακτικό πρόγραμμα δράσης όπως π.χ κάποιος πού θέλει νά χτίσει ένα σπίτι.

Αυτό θά πει ότι οί στόχοι του, οί μέθοδοί του κι ό άλληλοσυσχετισμός καί ιεράρχηση τών στόχων του καί άπό άποψη χρόνου κι άπό άποψη σημασίας είναι έπιστημονικά μελητημένα καί θεμελιωμένα όχι μόνο στά γενικότερα δεδομένα, αλλά καί στούς είδικούς όρους τής ελληνικής πραγματικότητας.

Άπ'αυτούς λοιπόν τούς στόχους τοϋ ΠΑ.ΣΟ.Κ καθώς καί τούς όρους καί τά δεδομένα στά όποια άνταποκρίνονται θά έξετάσουμε έδώ μέ όση γίνεται συντομία, τήν κοινωνικοποίηση.

1. Πολλοί νομίζουνε ότι μπορεί κανείς νά θέλει ή νά μή θέλει τήν "κοινωνικοποίηση" άνάλογα μέ τή διάθεσή του καί τήν έμπνευσή του.

Αυτό όμως είναι τελείως λάθος τουλάχιστον για τό ένα σκέλος τής κοινωνικοποίησης. Γιατί ή κοινωνικοποίηση έχει δύο πλευρές:

- α. Κοινωνικοποίηση τής παραγωγικής διαδικασίας.
- β. Κοινωνικοποίηση τών μέσων παραγωγής.

Η κοινωνικοποίηση, λοιπόν, τής παραγωγικής δραστηριότητας, δηλ. τής διαδικασίας παραγωγής άγαθών άποτελεϊ ένα γεγονός πού δε χρειάζεται καν στατιστικές για νά τό δεϊ κανείς άρκεϊ νά άνοίξει τά μάτια του καί νά κοιτάξει γύρω του.

Η παραγωγή κάθε μέρα καί πιο πολύ παύει νά ναι άτομική δραστηριότητα μοναχικών άτόμων. Κάθε μέρα καί χάνονται οί τσαγγάρηδες, οί έπικλοκοιοί, οί χτίστες, οί ραφτάδες πού μόνοι τους ή έστω μ'ένα ή δύο καλθάδες φτιάνανε τά παπούτσια, τό έπιπλα, τά σκύτια, τά σκίτια, τό ρούχα τών άλλων ανθρώπων. Η παραγωγή όλων αυτών τών άγαθών κι όλων άλλων έν τω μεταξύ προστεθήκανε (φάρμακα, έφημερίδες, γραμμόφωνα, τούχλες) έχει ήδη κοινωνικοποιηθεϊ είτε αυτό μās άρέσει είτε όχι.

Λέγοντας ότι ή διαδικασία παραγωγής έχει ήδη κοινωνικοποιηθεϊ έννοούμε ότι ή παραγωγή ενός όποιουδήποτε άγαθοϋ δέν είναι πιά δουλειά ενός μόνο ανθρώπου, παρά δουλειά καί έργο όλόκληρης ομάδας ή κοινότητας ανθρώπων.

Κι αυτό πάλι δέν είναι κάτι πού γίνεται έπειδή κάποιοι άνθρωποι τό προτιμούν, ένω άλλοι ίσως μπορεί νά διάλεγαν νά κρατήσουν τήν άτομική παραγωγή άπό μεμονωμένους παραγωγούς. Η όμαδική, ή κοινω-

νικοποιημένη παραγωγή έχει επιβληθεί άφευκτα άπ'τό μέγεθος καί τήν πολυπλοκότητα τών άφυχων παραγωγικών δυνάμεων (μ'άλλες λέξεις: άφυχων μέσων παραγωγής): τό έργοστάσιο άντί για τό χειροκίνητο μηχανάκι, τό υπερωκεάνειο καί τό τάνκερ άντί για τή βάρκα κ.ο.κ.

Άλλά δέν μπορεί μία κυβέρνηση ν'άπαγορεύσει τά έργοστάσια καπουτσιών καί νά διατάξει τά καπούτσια νά τά φτιάχνουν οί χειροτέχνες τσαγγαράδες; Όχι δέν μπορεί γιατί τά καπούτσια πού φτιάχνει τό έργοστάσιο βγαίνουν σέ δεκαπλάσιες ποσότητες καί κοστίζουν καί δέκα φορές λιγότερο. Άν λοιπόν μία κυβέρνηση διάταζε νά κλείσουν τά έργοστάσια, θάταν σάν νάθελε νά ξαναφέρει τή χώρα στήν κατάσταση ποδταν στά 1840 καί μία τέτοια χώρα θά τήν κατάνει κάποια άλλη κιά προηγμένη, αν δέν πρόφτανε νά σβύσει από μόνη της.

Έτσι, ή κοινωνικοποίηση τής παραγωγικής διαδικασίας, είτε μās άρέσει, είτε όχι, είναι κάτι πού κατά μεγάλο μέρος έχει ήδη γίνει (άποτελεί κοινωνικό γεγονός) καί όσο άπομένει άκόμη γίνεται κι άναπόφευκτα θά γίνεται (άποτελεί κοινωνικό Νόμο).

Έκείνο λοιπόν πού άπομένει νά διαλέξουμε, νά δούμε δηλαδή, αν μās συμφέρει ή όχι, είναι τό δεύτερο σκέλος τής κοινωνικοποίησης.

Τήν κοινωνικοποιημένη έτσι κι άλλιως παραγωγή, θέλουμε νά τήν διαχειρίζονται πέντε-δέκα άνθρωποι ή όλοι μαζί όσοι καίρνουνε μέρος σ'αυτήν;

Γιατί σήμερα μέ τήν καπιταλιστική (ή κρατικοκαπιταλιστική) ιδιοκτησία, αυτό γίνεται. Πέντε, δέκα ή τριάντα διευθυντές (MANAGERS) ή σύμβουλοι ή όπως άλλιως κι αν τούς όνομάσουμε, αυτού μαζί μέ κάποιους κρατικούς μεγαλογραφειοκράτες, πού υποτίθεται ότι τούς έλέγχουνε, διαχειρίζονται καί τό άψυχο καί τό έμψυχο υλικό κάθε επιχείρησης.

Αυτού κανονίζουνε μέ τί μηχανήματα θά παράγουνε, έστω κι αν αυτά τά μηχανήματα δηλητηριάζουνε τή γύρω ατμόσφαιρα ή τή γύρω θάλασσα· τί πράγματα θά παράγουνε, γιατί μέ τό ραδιοφωνικό τους σταθμό, τήν τηλεόρασή τους καί τίς έφημερίδες τους θά μās πλύνουνε τόν έγκέφαλο νά τό αγοράσουμε όπωσδήποτε· πώς θά παράγουνε, γιατί καί σ'αυτό δέν έχουνε νά ρωτήσουνε ούτε τούς εργάτες τους ούτε κανέναν άλλο. Αυτού κανονίζουνε αν τά κέρδη θά τά ρίξουνε στήν ίδια ή σ'άλλη δουλειά, στήν ίδια χώρα ή κάπου άλλου (τό τελωνείο μόνο τούς φουκαράδες μπορεί νά πιάσει στό Γευγελή πού κουβαλάνε πάνω τους κανένα ραδιοφωνάκι).

Αυτού τέλος κανονίζουνε τί μισθός θά κοτεε στους εργάτες καί τούς υπαλλήλους τους καθώς καί αν δώσουν καί τί θά δώσουν για

μέρισμα σέ όποιον είχε τήν άφέλεια νά νομίζει ότι γίνεται συνιδιοκτητής της της επιχείρησης, άν άγοράσει μερικές μετοχές.

Γι' αυτό λοιπόν, πρόκειται τήν κοινωνικοποιημένη κι όλας διαδικασία παραγωγής, νά τήν άκολουθήσει κοινωνικοποίηση της διαχείρησης καί ιδιοκτησίας των άψυχων μέσων παραγωγής; τήν άνέλεγκτη διαχείρηση των άλσχιτων, θά τήν διαδεχθεί ή συνδιαχείρηση των άψυχων άπό τήν κοινότητα των εργαζομένων κι' ή αúτοδιαχείρηση των εργαζόμενων άπ' τους έαυτούς τους;

Κι έδω φτάνουμε στην άνάγκη νά εξετάσουμε πάλι τό έρώτημά μας. "Τήν έτσι κι άλλως κοινωνικοποιημένη παραγωγική διαδικασία μας συμφέρει ή όχι νά τήν άκολουθήσει κοινωνικοποίηση των άψυχων μέσων παραγωγής;" Γιατί αυτό τό "μας συμφέρει" θέλει ξεκαθάρισμα, δηλαδή διευκρίνιση ποιούς "μας" συμφέρει ή δέ συμφέρει;

Δύο πράγματα είναι έδω όλοφάνερα:

- α. οί μισθοβίωτοι, που δέν έχουν δικά τους μέσα (ιδιοκτητητα) παραγωγής καί ζουνε μέ τό μεροκάματο ή τό μηνιάτικο αúτοό άπό μία κοινωνικοποίηση "δέν έχουν νά χάσουν τίποτα παρά μόνο τίς άλυσίδες τους" (1) δηλ. τό ότι οί άλλοι τους διατάζουν τί νά κάνουν καί πώς νά τό κάνουν καί τό ότι οί άλλοι κανονίζουν πόσα θά τους δώσουν, δηλ. τί θά φάνε καί πώς θά ζήσουν. 'Αντίθετα μέ τήν κοινωνικοποίηση "έχουν έναν κόσμο νά κερδίσουν", (1) έναν κόσμο δημιουργικής ευθύνης στη συνδιαχείρηση των μέσων παραγωγής που δουλεύουνε καί στην αúτοδιαχείρηση των έαυτών τους,
- β. άπ' τήν άλλη μεριά, εκείνοι που κατέχουν καί διαχειρίζονται τά μέσα παραγωγής καί τους μισθοβίωτους που τά δουλεύουν (εργάτες καί υπαλλήλους) έχουν συμφέρον νά μείνει ή κατάσταση όπως είναι.

Μένει λοιπόν τό έρώτημα άν οί ένδιάμεσες τάξεις ανθρώπων έχουν συμφέρον ή όχι άπό μία κοινωνικοποίηση, κι αúτοό οί ένδιάμεσοι είναι εκείνοι που δέν είναι μισθωτοό καί που δέν χρησιμοποιούν μισθοβίωτους είτε γιατί :

- α. παράγουν μόνο υπηρεσίες καί δέν έχουν άλλα μέσα παραγωγής εκτός άπό τό κεφάλι τους ή τά χέρια τους, είτε
- β. παράγουν μέ μέσα παραγωγής (π.χ ένα άλογο, ένα άροτρο κι ένα χωράφι) που έχουν στην προσωπική τους ιδιοκτησία.

Οί πρώτοι είναι δικηγόροι, αρχιτέκτονες, κουρεΐς, μοδίστρες κοκ, οί δεύτεροι είναι μικροαγρότες, χειροτέχνες κοκ.

"Αν σ' αúτους προσθέσουμε καί κείνους που δουλεύουνε μέ τρεΐς τέσσερες υπαλλήλους ή εργάτες (μικροβιοτέχνες, μικρέμποροι κ.λ.π) βλέπουμε ότι στην Ελλάδα πουναι μισοανεπτυγμένη χώρα έχουμε νά κάνουμε μ' ένα άρκετά σημαντικό ποσοστό (άριθμητικά). Καί τή σημασία

του τήν κάνει άπόμα πλό βαρειά τό ψηλό ποσοστό μορφωμένων ανθρώπων που περιέχει.

Αυτούς τούς ανθρώπους τούς συμφέρει ή τούς βλάπτει μία κοινωνικοποίηση τών μέσων παραγωγής;

Μέ τό έρώτημα αυτό φτάνουμε σ'ένα καυτό σημείο, στο όποιο από χρόνια τώρα ό καπιταλισμός ρίχνει τό βάρος τής ψευδολόγας προπαγάνδας του για να πείσει αυτές τές ένδιάμεσες τάξεις ότι τές βλάπτει ή κοινωνικοποίηση.

Θά συνοψίσουμε λοιπόν τό θέμα μας καί θά τό αναπτύξουμε, γκρεμίζοντας συγχρόνως τή σχετική μ'αυτό καπιταλιστική προπαγάνδα.

2 Άτομική ιδιοκτησία

Λένε οι έκφραστές τών καπιταλιστικών συμφερόντων. "Οι σοσιαλιστές θέλουνε να καταργήσουνε τήν ιδιοκτησία".

Απάντηση: 1. Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ καί ό σοσιαλισμός κατ'άρχήν, δέν θέλουν καθόλου τήν κατάργηση τής ιδιοκτησίας άντικειμένων ιδιωτικής χρήσης. Στη μετασχηματισμένη σοσιαλιστική κοινωνία, ό πολύτης θάναί έλεύθερος να έχει τά ιδιοκτήτά του άντικείμενα ιδιωτικής χρήσης, δηλ. τό Ι.Χ αυτοκίνητό του, τό Ι.Χ σέκι του, τό Ι.Χ κήπο του κ.ο.κ.

Απάντηση: 2. "Αλλά καί για τήν ιδιοκτησία τών μέσων παραγωγής αν μιλήσουμε, πάλι τό ΠΑ.ΣΟ.Κ καί ό σοσιαλισμός δέ θέλουνε τήν κατάργησή της. Έκείνο που θέλουνε είναι "όχι ή κατάργηση τής ιδιοκτησίας έν γένει, παρά ή κατάργηση τής καπιταλιστικής ιδιοκτησίας" (2).

"Τή μικροαστική, τή μικροαγροτική, ιδιοκτησία που προηγήθηκε τής καπιταλιστικής" αυτήν ό σοσιαλισμός δέν θέλει να τήν καταργήσει. Αυτή τήν ιδιοκτησία, "τήν έχει καταργήσει" κι όλας ό καπιταλισμός κι'ή εξέλιξη τής βιομηχανίας καί κάθε μέρα τήν καταργεί κι άλλο όπως είπαμε στην αρχή.

Μέ τό συνεχές μέγáλωμα καί μέ τήν όλο καί πλό έντονη κοινωνικοποίηση τής παραγωγικής διαδικασίας "ή άτομική ιδιοκτησία (τών μέσων παραγωγής), έχει ήδη καταργηθεί για τά 9/10 του πληθυσμού" τών προηγμένων καπιταλιστικών χωρών "κι αν υπάρχει σαν καπιταλιστική άτομική ιδιοκτησία, υπάρχει άκρυβώς γιατί δέν υπάρχει για τά 9/10". Ούτε μπορεί βέβαια να γίνει στην Ελλάδα διαφορετικά, αφού αυτή τήν κατάργηση τής άτομικής ιδιοκτησίας, τή φέρνει για τά 9/10 του πληθυσμού τό μέγáλωμα καί ή συγκέντρωση τών παραγωγικών μονάδων καί συνεπώς ή συγκέντρωση καί τής άτομικής ιδιοκτησίας, στα χέρια λίγων καπιταλιστικών μεγαθηρών.

Απάντηση: 3. 'Ο σοσιαλισμός, όχι μόνο δέν θέλει να καταργήσει τήν ιδιοκτησία, όπως λένε οι άπολογητές του καπιταλισμού, αλλά άντίθετα θέλει να ξαναδώσει ιδιοκτησία στους παραγωγούς που δέν έχουν.

Πραγματικά είπαμε ότι «ή απ'τόν καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής προκύπτουσα καπιταλιστική άτομική ιδιοκτησία, αποτελεί τήν πρώτη άρνηση της ιδιοκτησίας, της βασισμένης στην προσωπική εργασία».

Η κατάργηση από τό σοσιαλισμό της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας, δέν μπορεί τώρα βέβαια νά ξαναφέρει προσωπική άτομική ιδιοκτησία, έπει του ή παραγωγική διαδικασία, έχει ήδη κοινωνικοποιηθεί. Θα ξαναφέρει όμως για όλους τούς εργαζόμενους "προσωπική ιδιοκτησία στη βάση... της συνεργασίας και της από κοινού κατοχής των μέσων παραγωγής».

Βλέπουμε λοιπόν, ότι παρά τά φέματα των καπιταλιστών, ό σοσιαλισμός και τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., δέν άπειλούν καθόλου τήν ανεξαρτησία και τήν άτομική προσωπική ιδιοκτησία των έλευθεροεπαγγελματιών και των ανεξάρτητων παραγωγών, έτσι και αυτού δέν έχουν κανένα συμφέρον ενάντια στο σοσιαλισμό.

Ναι, αλλά μήπως οι άνθρωποι αυτοί, είναι θαυμάσια και μέ τό καπιταλιστικό σύστημα έκείνης, και δέν έχουν κανένα λόγο νά τό αλλάξουν; *Ναι, όμως και οι καπιταλιστές αυτοί έχουν κανένα συμφέρον στην διατήρηση του συστήματος.*
Εδώ δέν θα κατακλιστούμε μέ τό ότι ό καπιταλισμός πουχεί και γύνει πολυεθνικός - ιμπεριαλιστικός, μάς αποκλείει κάθε έλπίδα για έθνική ανεξαρτησία και αξιοπρέπεια. Δέν θα εξετάσουμε τό πώς φέρνει μαζί του αναπόφευκτα τή μόλυνση της ατμόσφαιρας, τήν καταστροφή της θάλασσας και της γής μας, τήν μετανάστευση των παιδιών μας και τόσα άλλα γενικά κακά. "Ας εξετάσουμε μόνο πώς και γιατί, άρνεϊται στην πράξη τήν άτομική ιδιοκτησία και τήν ανεξαρτησία αυτών των τάξεων και πώς θύγει τόν καθένα προσωπικά.

Η άτομική ιδιοκτησία του χειροτέχνη και του μικροέμπορα, είναι στο καπιταλιστικό σύστημα "όνομαστική ιδιοκτησία" και όχι πραγματική. "Τό μαγαζί, τό όποιο ~~αποτελείται~~ δέν είναι ιδιοκτησία τους. Τό έμπορευμα μέ τό όποιο κινούνται δέν είναι ιδιοκτησία τους, ούτε ή έπιχείρησή τους".

Όταν οι καπιταλιστές λένε ότι "αυτή ή ιδιοκτησία πρέπει νά διατηρηθεί", έννοούν "για τόν τραπεζίτη και προεξοφλεί τά γραμμάτια, για τό βιομήχανο και έμπιστεύεται τήν πώληση των έμπορευμάτων του στους λιανοπωλητές, για τόν χονδρέμπορο και πιστώνει τίς πρώτες ύλες στους βιοτέχνες".

Η άτομική ιδιοκτησία του χειροτέχνη, του μικροέμπορα, του μικροβιοτέχνη, φευτοεπιβιώνει στο καπιταλιστικό σύστημα για νά τήν απομυζούν οι καπιταλιστές μέ τούς τόκους, μέ τό κέρδος τους, μέ τίς ύποθήκες μέ τούς φόρους.

Μήπως όμως για τούς άγρότες είναι καλλύτερα; Ούτε κουβέντα νά γίνεται. Έδώ όχι μόνο "μεμονωμένοι καπιταλιστές έκμεταλλεύονται μεμονωμένους άγρότες για μέσου ένυποθήκων δανείων και τοκογλυφίας και ή καπιταλιστική τάξη εκμεταλλεύεται τήν άγροτική τάξη μέ τήν μέθοδο

των κρατικών φέρων¹¹, αλλά έδω μέ την κρατική πολιτική καί την 'Αγρο-
τική Τράπεζα, τούς διατάζουνε καί τί πρέπει νά παράγουνε, ώστε νά συμ-
φέρει στους καπιταλιστές. Καί όταν γίνεται στον προγραμματισμό κανένα
λάθος, ή ή παραγωγή είναι μεγαλύτερη από τό άναμενόμενο, τότε τον
κίνδυνο τον φέρουν οι άγρότες: οίντομάτες θά σακίσουν, τό γάλα θά
χυθεί κ.ο.κ κι οι καπιταλιστές δέν θά πληρώσουνε ούτε δεκάρα τσακιστή.

Γι' αυτό καί τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., τή μόνη κοινωνικοποίηση πού θέλει νά
εφαρμόσει σέ σχέση μέ τούς άγρότες, τούς χειροτέχνες, τούς μικρέμπο-
ρους καί τούς μικροβιοτέχνες, είναι ή κοινωνικοποίηση τής τραπεζικής
πιστοδότησης καί τής συγκέντρωσης καί διάθεσης των προϊόντων. Γιατί
τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. δέ θέλει μόνο νά τούς αφήσει τήν προσωπική άτομική ιδιο-
κτησία¹² που είναι σήμερα, ¹³ "ουσιαστική-πραγματική ιδιοκτησία".

Συμπεραίνουμε:

Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., ξεκινάει από έπιστημονική παρατήρηση καί μελέτη των
κοινωνικών πραγμάτων καί δέν προσπαθεί "νά προδιαγράψει τήν πορεία
του Κινήματος σύμφωνα μέ καμιά δογματική συνταγή".

Διαπιστώνει ότι ο καπιταλισμός, έχει καταργήσει καί καταργεί
συνεχώς τήν προσωπική ιδιοκτησία εκατομμυρίων ανεξαρτήτων παραγωγών
μέ τό νά συγκεντρώνει καί κοινωνικοποιεί τήν παραγωγική διαδικασία
σέ μεγάλες μονάδες.

Θέλει λοιπόν τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., νά ξαναδώσει προσωπική ιδιοκτησία σ'
όσους εργάζονται σέ τέτοιες μονάδες, κάνοντας συνιδιοκτήτες τής μονά-
δας, όλους όσους εργάζονται σ' αυτήν.

Διαπιστώνει επίσης όμως, ότι στην Ελλάδα, εξακολουθούν νά ύπάρ-
χουν χιλιάδες ανεξάρτητοι παραγωγοί, μέ προσωπική άτομική ιδιοκτησία:
άγρότες, χειροτέχνες, μικροβιοτέχνες. Αυτούς, ούτε μπορεί, ούτε θέ-
λει νά τούς ξαναδώσει προσωπική ιδιοκτησία, αφού τήν έχουνε διατηρήσει,
ούτε θέλει όμως νά κάνει τήν ιδιοκτησία τους συνιδιοκτησία μέ άλλους,
αφού δουλεύουνε μόνοι τους σέ άτομική παραγωγική διαδικασία καί συνε-
πώς μπορούν νά βολεύονται μέ τήν άτομική προσωπική ιδιοκτησία τους
καί παραγωγή τους.

Έδω όμως καί προτού προχωρήσουμε νά εξετάσουμε τήν κοινωνικοποί-
ηση πρέπει νά βάλουμε σέ τάξη καί νά καταλάβουμε τί είναι αυτές οι
διάφορες μορφές ιδιοκτησίας πού αναφέραμε καί σέ τί διαφέρουν μεταξύ
τους. Έχουμε λοιπόν:

1. 'Ιδιοκτησία μέσων παραγωγής
2. 'Ιδιοκτησία αντικειμένων προσωπικής χρήσης.

Η πρώτη άφορά άμεσα τά μέσα παραγωγής μέ τά όποια παράγονται
άγαθά ώφέλιμα για τό βίο των ανθρώπων. Τά μέσα αυτά, αρχίζουν από
άπλά: Η γη, ένα άλογο, ένα άροτρο, μια βάρκα καί καταλήγουν σέ πο-

λύκλוקες μηχανές, ὀλόκληρα ἐργοστάσια καὶ ὑπερωκεάνια.

Ἡ δεύτερη, ἀφορᾷ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἀγαθὰ: ντομάτες, κοτήρια, ροῦχα, αὐτοκίνητα. Καὶ πρέπει νὰ προσέξουμε, ὅτι ἐκεῖνο ποὺ κάνει τὰ ἀντικείμενα "μέσα παραγωγῆς" ἢ "ἀγαθὰ" εἶναι ὅχι κάποια ἐμφυτὴ ἰδιότητά τους παρὰ ἡ χρῆση ποὺ τοὺς κάνουμε. Ἔτσι ἡ βάρκα εἶναι μέσο παραγωγῆς φαριῶν γιὰ ἓναν φαρά, ἀλλὰ ἀγαθό, γιὰ κάποιον ποὺ τὴν ἔχει γιὰ περὶπατους.

Ἔχουμε μετὰ:

1. Προσωπικὴ ἰδιοκτησία μέσων παραγωγῆς.
2. Ἐκμεταλλευτικὴ ἰδιοκτησία μέσων παραγωγῆς.

Ἡ πρώτη ὑπάρχει πάνω σ' ἐκεῖνα τὰ ἀντικείμενα ποὺ τὰ χειρίζεται ~~ἡ~~ ὁ ἴδιος ὁ ἰδιοκτήτης των. Ἀλλὰ ποὺ τὰ χειρίζονται καὶ τὰ ἐργάζονται ἄνθρωποι, σύμφωνα μέ τίς διαταγές του. Καὶ τέτοια εἶναι ἡ ἰδιοκτησία τοῦ ἀρχαιοέλληνα καὶ Ῥωμαίου πολίτη, τοῦ φεουδάρχη καὶ ἡ καπιταλιστικὴ.

Ἔχουμε :

1. Ἀτομικὴ ἰδιοκτησία
2. Συνιδιοκτησία

Ἡ πρώτη εἶναι, ὅταν ὁ ἰδιοκτήτης εἶναι ἓνας, ἡ δεύτερη ὅταν εἶναι περισσότεροι τοῦ ἑνός, ἀπὸ κοινοῦ, συνιδιοκτήτες.

Καὶ φυσικὰ ἔχουμε καί:

1. Προσωπικὴ συνιδιοκτησία
2. Ἐκμεταλλευτικὴ συνιδιοκτησία

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξηγήσαμε ὅτι ὁ σοσιαλισμός, δέν ἔχει τύποτα ἐνάντια στὴν ἰδιοκτησία ἐν γένει, παρὰ μόνο ἐνάντια στὴν καπιταλιστικὴ ἰδιοκτησία, πρέπει τώρα νὰ ἐξηγήσουμε καὶ τοῦτο:

Ὁ σοσιαλισμός δέν εἶναι ὑπὲρ τῆς συνιδιοκτησίας ἢ κοινοκτημοσύνης, οὔτε εἶναι ἐνάντια στὴν ἀτομικὴ ἰδιοκτησία.

Τοῦτο ἐδῶ, θέλει ἐξήγηση ὅχι μόνο γιατί ὁ καπιταλισμός ἀπειλεῖ ἀπὸ χρόνια τοὺς ἀγρότες καὶ τοὺς μικροαστοὺς μέ τὴν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας (αὐτὰ τὰ εἶπαμε παραπάνω) ἀλλὰ κυρίως γιατί ὅχι λίγοι ὑποψήφιοι ἀναμορφωτές νομίζουν:

- α. ὅτι ντέ καὶ καλὰ πρέπει οἱ ἀγρότες νὰ κολλεκτιβοποιηθοῦν
- β. ὅτι μόλις πετύχει κανεὶς κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, ἡ ὑπόθεση κερδήθηκε. Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν εἶναι ὅτι, ὅταν ἐμφανίστηκε ὁ ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμός στὰ 1850, τότε ὑπῆρχε "ἀτομικὴ καπιταλιστικὴ ἰδιοκτησία" καὶ αὐτὴν ὁ σοσιαλισμός ζήτησε νὰ καταργήσει.

Δέν ζήτησε νά καταργήσει τήν "προσωπική άτομική ιδιοκτησία", παρά διακρίτωσε απλώς, ότι τήν καταργεί κάθε μέρα ο καπιταλισμός.

Σήμερα, ή καπιταλιστική ιδιοκτησία, έπαψε νά είναι άτομική καί έγινε συλλογική καί ή προσωπική άτομική ιδιοκτησία, σώζεται ακόμα (έστω καί συνεχώς μειούμενη).

Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ., έκτιμώντας σωστά τά πράγματα, απόφυγε τό πρώτο λάθος στό όποιο πέσανε πάρα πολλοί: τήν κολλεκτιβοποίηση τών άγροτών. Μέ τήν κοινωνικοποίηση - αυτόδιαχείρηση ξεφεύγει καί τό δεύτερο λάθος.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ

Τά πεντρικά μέλημα καί πρόβλημα τοῦ σοσιαλιστικοῦ σχεδιασμοῦ είναι τό τί θά γίνει μέ τίς μεγάλες παραγωγικές μονάδες, αὐτές πού ή παραγωγική τους διαδικασία είναι ήδη κοινωνικοποιημένη καί πού άπασχολοῦν εκατοντάδες καί χιλιάδες ανθρώπων.

Σ'αὐτές τίς μεγάλες μονάδες αναφέρεται τό πρόγραμμα τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ για κοινωνικοποίηση καί αυτόδιαχείρηση.

Κι έδω όμως, ξανά, τό πρόγραμμα τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ στηρίζεται ~~κρίτικα~~ πρωτευόντως στήν έμπειρική παρατήρηση συγκεκριμένων δοκιμῶν για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό καί στήν αξιολόγηση αὐτῶν τῶν δοκιμῶν καί κατά δεύτερο λόγο στή θεωρητική αναζήτηση μιᾶς λύσης πού νά ξεφεύγει τίς προοπτικές άποτυχίας.

Μ'άλλα λόγια, ή λύση τῆς αυτόδιαχείρησης καί κοινωνικοποίησης δέν ήρθε σάν εύτυχής έμπνευση έξ ούρανοῦ, αλλά σάν άποτέλεσμα τῆς έμπειρίας άπ'τήν προηγούμενη λύση πού δοκιμάστηκε: τήν κρατικοποίηση ή έθνικοποίηση.

Είναι λοιπόν φανερό, ότι δέν μπορούμε νά σκεφτοῦμε τί θά είναι αὐτή ή κοινωνικοποίηση - αυτόδιαχείρηση, παρά μόνο στό φῶς τοῦ τί άποδείχτηκε νά είναι ή κρατικοποίηση καί πού άκριβώς, πῶς καί γιατί άπότυχε. Δέν μπορούμε νά μιλήσουμε για κοινωνικοποίηση, παρά μιλώντας σύγχρονα για κρατικοποίηση καί για τίς διαφορές τους.

Εἴπαμε ότι στόχος τοῦ σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ, είναι ή κατάργηση τῆς καπιταλιστικῆς ιδιοκτησίας. Αὐτό όμως, δέν είναι άκριβολόγο.

Ὁ στόχος τοῦ σοσιαλισμοῦ είναι διατυπωμένος μέσα στό έπαναστατικό σύνθημα: "ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΙΣΘΩΝ", κι αὐτό γιατί ή "τελειωτική άπελευθέρωση τῆς εργατικῆς τάξης, δηλ. ή όριστική κατάργηση τοῦ συστήματος τῶν μισθῶν" είναι ένα καί τό αὐτό πράγμα έτσι πού ή άπελευθέρωση τῆς εργατικῆς τάξης χωρίς κατάργηση τῆς μισθωτῆς εργασίας, νά μήν είναι δυνατή.

Ἡ κατάργηση λοιπόν τῆς καπιταλιστικῆς ιδιοκτησίας δέν είναι

ὁ τελικὸς στόχος, παρὰ ἓνας στόχος-μέσο γιὰ τὴν κατάργησιν τῆς μισθωτῆς ἐργασίας. Μὰ καλὰ θὰ μοῦ πεῖτε, γιὰτί δέν μπορεῖ νὰ καταργηθεῖ ἡ καπιταλιστικὴ ἰδιοκτησία καὶ νὰ μένῃ ἡ μισθωτὴ ἐργασία ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο;

Ἀκλουύστατα, γιὰτί τὸ κεφάλαιο δέν εἶναι "κανένα πρᾶγμα, παρὰ μιὰ συγκεκριμένη σχέση παραγωγῆς" δηλ. ὁ ἓνας πόλος τῆς σχέσης τοῦ ἄλλου τῆς πόλος εἶναι ἡ μισθωτὴ ἐργασία.

Δέν ὑπάρχει δηλ. ἓνα κεφάλαιο αὐθύπαρκτο καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη μερίδα μιὰ "μισθωτὴ ἐργασία" ἀπὸ μόνη τῆς. Δέν ὑπάρχει τὸ ἓνα χωρὶς τὸ ἄλλο. Δέν ὑπάρχει παρὰ "ἡ σχέση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας πρὸς τὸ κεφάλαιο" καὶ τανάπαλι, "κεφάλαιο καὶ μισθωτὴ ἐργασία. εἶναι δύο ὄψεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς σχέσης". "Τὸ κεφάλαιο προϋποθέτει τὴ μισθωτὴ ἐργασία" τόσο τοῦ ἂν "ὀλόκληρη ἡ τάξις τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν καταργιωτῶνε χάρις στίς μηχανέςτὸ κεφάλαιο.....χωρὶς μισθωτὴ ἐργασία, θὰ ἔκαβε νᾶναι κεφάλαιο".

Νὰ λοιπὸν γιὰτί δέν θέλουμε τὴν κατάργησιν τῆς ἰδιοκτησίας ἀντικειμένων ἰδιωτικῆς χρήσης ὅσο πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ ἂν εἶναι αὐτά. Γιὰτί αὕτῃ ἡ ἰδιοκτησία οὔτε προϋποθέτει, οὔτε δημιουργεῖ μισθωτὴ ἐργασία.

Νὰ γιὰτί δέν θέλουμε τὴν κατάργησιν τῆς προσωπικῆς "ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας τῆς βασιζομένης σὲ ἀντίστοιχον ἐργασία", γιὰτί δὲ φτιάχνει μισθωτὴ ἐργασία.

Νὰ γιὰτί θέλουμε νὰ καταργήσουμε τὴν "καπιταλιστικὴνἰδιοκτησία τοῦ στηρίζεται πᾶνω στὴν ἐκμετάλλευσιν ξένης.....ἐργασίας" ἀκριβῶς καὶ μόνο γιὰτί ἐκμεταλλεύεται τὴν ξένη μισθωτὴ ἐργασία, διαχειριζόμενη ἀνεξέλεγκτα τὸ ὑπερπροῦδόν τῆς.

Ἡ προσπάθεια νὰ φτιαχτεῖ σοσιαλισμός μετὰ κρατικοποίηση ἢ ἐθνικοποίηση τῶν παραγωγικῶν μονάδων, ἔσχισε ἀκριβῶς αὐτό: ὅτι δέν καταργεῖται τὸ κεφάλαιο, ἂν δέν καταργηθεῖ καὶ ἡ μισθωτὴ ἐργασία. Εἶκανε λοιπὸν, πῶς παίρνουνε τὴν καπιταλιστικὴν ἰδιοκτησία ἀπὸ τοὺς καπιταλιστὰς καὶ τὴν κάνουνε ἐθνικὴ ἢ κρατικὴ καὶ τοὺς μισθοβίωτους τοὺς ἀφήσανε μετὰ τὸ μεροκάματο ἢ τὸ μηνιᾶτικο.

Ἀλλὰ "τὸ ν' ἀφήνεις νὰ ἐπικρατῇ ἡ μισθωτὴ ἐργασία καὶ νὰ καταργηθεῖ τὸ κεφάλαιο, εἶναι μιὰ προσπάθεια τοῦ ἐμπεριέχει τὴν ἴδια τὴν ἄρνησιν." Οὔτε βέβαιον πρέκει νὰ μᾶς ξεγελάει τὸ ὅτι μετὰ τὴν κρατικοποίηση δέν ὑπάρχει πιά "ἀτομικὴ καπιταλιστικὴ ἰδιοκτησία" καὶ ἀτομικοὶ καπιταλιστὰς". Καὶ στὴ Δύση, ἡ ἐξέλιξις ἀπὸ μόνη τῆς κατέργησε τὴν "ἀτομικὴ καπιταλιστικὴν ἰδιοκτησία" γιὰ νὰ τὴν κάνει μετὰ τῶν μεγάλων ὑπερεθνικῶν ἐταιρειῶν καὶ τῶν μονοπωλίων "συλλογικὴ καπιταλιστικὴ ἰδιοκτησία".

"Ας δοῦμε τώρα πῶς συγκεκριμένα πῶς θά εἶναι αὕτη ἡ κοινωνικοποιημένη ἰδιοκτησία τῆς κάθε παραγωγικῆς, μονάδας καί ἂν θάχει διαφορές καί ποιές ἀπό τήν ἰδιοκτησία πού ξέρουμε.

Εἶπαμε, ὅτι συνιδιοκτητῆς σέ κάθε παραγωγική μονάδα θάναί ὁ καθένας πού θά δουλεύει ἐκεῖ. Ἐννοοῦμε φυσικά, ὅτι ὁ καθένας πού θά δουλεύει ἐκεῖ, θάναί συνιδιοκτητῆς, ἐφ' ὅσον καί γιά ὅσον καιρό δουλεύει. Ἡ συνιδιοκτησία, δικαίωμα, παρά παρακολούθημα τῆς ἰδιότητας τοῦ ἐργαζόμενου στή μονάδα. Εἶναι εὐκόλο νά δοῦμε ὅτι ἂν γίνονταν διαφορετικά ὁ κοινωνικός μετασχηματισμός μας, θά διαλυόταν σά σακουνόφουσα. Πραγματικά ἂν κάποιος παρέμενε συνιδιοκτητῆς ἐνός ἐργοστασίου καί μετά ἀφοῦ θάχε πᾶψει νά δουλεύει σ' αὐτό, τότε θά μπορούσε ὠραϊότατα ν' ἀλλάξει συνεχῶς δουλειά γιά νά μαζεῦει ποσοστά συνιδιοκτησίας στήν κάθε παραγωγική μονάδα, ἀπό τήν ὁποία θά πέρναγε σέ βάρος τῶν ἄλλων ἐργαζομένων.

Ἀφοῦ λοιπόν τό δικαίωμα συνιδιοκτησίας θάναί παρακολούθημα τῆς ἰδιότητας τοῦ ἐργαζόμενου στήν παραγωγική μονάδα, τότε ἀναπόδραστα ἔπονται οἱ ἑξῆς συνέπειες:

1. Τό ποσοστό συνιδιοκτησίας τῆς ὅποιας παραγωγικῆς μονάδας δέ θά πουλιέται. Ὁ συνιδιοκτητῆς - ἐργαζόμενος δέν μπορεῖ νά πουλήσει τό ποσοστό του, γιατί:
 - α. ἂν φύγει ἀπό τήν δουλειά, τότε τό ποσοστό του συνιδιοκτησίας σβύνει μαζί μέ τήν ἰδιότητά του σάν ἐργαζόμενου ἐκεῖ καί ἔτσι δέν ἔχει τίποτα νά πουλήσει. Τό ποσοστό αὐτό θά τό πάρει ἐκεῖνος πού θά πάρει καί τό κόστος ἐργασίας πού κενώθηκε.
 - β. ἂν μένει στή δουλειά, τότε μή ἔχοντας κανένα μισθό, παρά τό ποσοστό τοῦ κέρδους πού ἀντιστοιχεῖ στό ποσοστό συνιδιοκτησίας του, ἔκεται ὅτι δέν μπορεῖ νά τό πουλήσει γιατί θά μένει χωρίς εἰσόδημα.

Καί ἀντίστροφα: Ὁ μή ἐργαζόμενος σέ μιᾶ παραγωγική μονάδα, δέν μπορεῖ ν' ἀγοράσει ποσοστό συνιδιοκτησίας τῆς. Ὁ δέ ἐργαζόμενος σ' αὐτήν, ἔχει ἤδη τό ποσοστό του καί δέν μπορεῖ νά τό διπλασιάσει πέρα καί πάνω ἀπό τήν ἰδιότητά του, σάν ἐργαζόμενου.
2. Τό ποσοστό συνιδιοκτησίας τῆς παραγωγικῆς μονάδας θάναί ἀναπαλλοτρίωτο. Καί ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλά φυσικά οὔτε θά ὑποθηκεύεται, οὔτε θά κατάσχεται οὔτε θά κληρονομεῖται. Μοναδικό λοιπόν περιεχόμενο τῆς συνιδιοκτησίας τῆς ὅποιας παραγωγικῆς μονάδας, θάναί:
 - α. τό δικαίωμα (καί ὑποχρέωση) τῆς συνδιαχείρισης τοῦ ἐπικου-

Μοι διαμαρτυρήθητε, παρακαλώ, να πείτε και ότι δε
θα υπήρχε ~~οικονομική κρίση~~

που μέσου παραγωγής,

β. τὸ δικαίωμα ἀπόληψης τῶν πολιτικῶν καρπῶν (κερδῶν) τῆς μερίδας συνιδιοκτησίας.

Θὰ ἦταν δυνατό συνεκῶς νὰ ὑποστηριχτεῖ, ὅτι αὐτὸ τὸ δικαίωμα ἔτσι κατ'ἀνάγκη θὰ διαμορφωθεῖ, δέν θάναί πιά καθόλου "ίδιοκτησία" (ὅπως τὴν ξέρουμε) παρὰ μᾶλλον μιά "κατοχή", καὶ μάλιστα θυμίζει πολὺ τὴν ἀτομικὴ κατοχὴ τοῦ κλήρου τοῦ ἀπὸ τὸ μέλος τῆς ἀγροτικῆς ἀρχέγονης ιδιοκτητήτριας κοινότητας. Ἐδῶ ὅμως, δέν θὰ ~~ἐπηρεάζετο~~ ἀσχοληθοῦμε μέ νομικὴ λεπτολόγηση. Ἐκεῖνο καὶ πρέπει μόνο νὰ το- νισθεῖ εἶναι ὅτι κι ἂν ποῦμε ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι στὴν παραγωγικὴ μο- νάδα δέ θὰ εἶναι οὔτε ἐθνικὴ οὔτε κρατικὴ ιδιοκτησία, οὔτε πανενός.

Ἐνα παραπέρα ἀποτελέσμα τοῦ ὅτι αὐτὴ ἡ συνιδιοκτησία ἢ συγκα- τοχὴ θάναί παρακολούθημα τῆς ιδιότητος τοῦ ἐργαζόμενου στή μονάδα θάναί καὶ τὸ ὅτι σέ περὶπτωση καὶ ἡ μονάδα θάχει ἀνάγκη ἀπὸ καινούρ- για χέρια, οἱ νεοεισερχόμενοι νὰ ἐργαστοῦν ἐκεῖ δέν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀποκτήσουν τὰ ἴδια δικαιώματα μέ τοὺς παλιούς ἀφοῦ σάν ἐργαζόμενοι ἐκεῖ, πρέπει νὰ γίνουν καὶ συνδιαχειρισταὶ καὶ συνεταῖροι στὰ κέρδη. Κι ἀντίστροφα, ἂν οἱ δουλειές δέν πᾶνε καλά, ζήτημα ἀπόλυσης πανενός δέν μπορεῖ νὰ τεθεῖ, ἀφοῦ ὅλοι εἶναι συνιδιοκτήτες ἢ συγκατόχοι μέ τὰ ἴδια δικαιώματα. Ἀπλούστατα, ὅλοι θὰ σφίξουνε ἴσα τὸ ζουνάρι.

Κοινωνικοποίηση ὅμως θὰ πεῖ καὶ κάτι ἄλλο, ὅτι δηλ. τὴν αὐτο- διαχειριζόμενη - συνιδιοκτητή (ἢ συγκατεχόμενη) μονάδα παραγωγῆς, (ὅπως ἐξ'ἄλλου καὶ τὸν κάθε ἀτομικὸ παραγωγό) θὰ τὴν ἐλέγχει ἡ κοινωνία.

Σχετικὰ μέ τὸν κοινωνικὸ ἔλεγχο, πρέπει νὰ διευκρινίσουμε τὸ ἑξῆς: Ἡ λέξη "ἔλεγχος" κατ'ἀντιγραφὴ ἀπ'τὰ ἐγγλέζικα, ἔχει ἀπο- κτήσσει καὶ στὰ Ἑλληνικὰ δύο σημασίες. Ἡ κοινούργια σημασία χρησι- μοποιεῖται ὅταν λέμε ὅτι κάποιος ἔχασε τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεών του ἢ τῆς βάρκας του καὶ ὁῦ ἐννοοῦμε ὅτι δέν ἔχει πιά κουμάντο, δέ διευ- θύνει τίς πράξεις ἢ τὴ βάρκα. Ἡ παλιὰ σημασία ἔχει εἶναι ὅτι π.χ ὁ ἐφοριακὸς ὑπάλληλος κάνει ἔλεγχο στὰ βιβλία μου ἢ ὅτι ἡ μελοψοφία κάνει ἔλεγχο στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο μιᾶς Α.Ε. Αὐτὸς ὁ ἔλεγχος εἶ- ναι ~~καὶ ἡ ἐξουσία~~ ὁ καθ'αὐτὸ ἔλεγχος καὶ δέν εἶναι συνώνυμο τῆς διευθύνσεως, διαχειρίρ- σεως ἢ κουμάντου. Τέτοιον ἔλεγχον θὰ ἔχει ἡ κοινωνία πάνω στίς μονά- δες παραγωγῆς καὶ στίς κοινωνικοποιημένες καὶ σέ ὅλες τίς ἄλλες κι ὅχι διευθύνση ἢ συνδιευθύνση καὶ θὰ μᾶς ἔριχνε ἴσια στήν κρατικοποι- ῆση. Ὁ ἔλεγχος αὐτός θ'ἀφορᾷ κατ'ἀρχὴν τὴν ἐπίδραση τῆς παραγωγικῆς μονάδας πάνω στή γύρω τῆς κοινωνία (τὴν πόλη, τὴν ἐπαρχία ἢ τὸ κρά- τος ἀνάλογα μέ τὸ μέγεθός της). Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε, ὅτι οἱ

περιορισμός της ιδιοκτησίας που υπάρχουνε και σήμερα στην καπι-
ταλιστική κοινωνία (π.χ απαγόρευση έκπομπής καπνιάς) άσφαλως θα
ένταθούν. Άλλα ο κοινωνικός έλεγχος, δε θα περιοριστεί μόνο στην
τήρηση των νομίμων περιορισμών. Θα προχωρεί και σε έλεγχο σκοπιμό-
τητας π.χ της διανομής των κερδών ή αντίθετα της αγοράς νέων μηχαν-
ημάτων ή της έκτασης της παραγωγής και του είδους των παραγομένων
είδων. Και ναί μέν ο έλεγχος δε θα μπορεί να προχωρήσει στην έπι-
βολή ή απαγόρευση ενεργειών (αυτό θαταν διαχείρηση και θα μάς έριχνε
έτσι στην κρατικοποίηση) αλλά θαχει πάμπολλα μέσα για να κάνει τη
γνώμη του σεβαστή: μέσα φορολογικά, πιστοδοτικά, μοϋκοτάς κ.ο.κ.

Όσο για τό ποιός θα κάνει αυτό τον έλεγχο, ποιός θάναι ο φορέας
του έλέγχου, έδω τό ΠΑ.ΣΟ.Κ διαφορίζει ανάλογα μέ τό μέγεθος της μο-
νάδας. Έτσι π.χ τό ΧΧΧΜΗΧ τό λιγνιτορυχείο Μεγαλοπόλεως παρ'όλο
πού βρίσκεται στη Μεγαλόπολη δεν μπορεί να τό έλέγχουν οί δημότες
Μεγαλοπόλεως ούτε καν οί Πελοποννήσιοι γιατί τό λιγνιτορυχείο αυτό
έχει πανελλήνια σημασία και ενδιαφέρει όλους τους Έλληνες. Τά
φέρρυ-μόδουτ όμως της Κρήτης μπορεί πρέκει και άρκει να τό έλέγχουν
οί κάτοικοι της Κρήτης κ.ο.κ.

Λέμε οί Έλληνες ή οί κάτοικοι της Κρήτης γιατί ο φορέας του
έλέγχου είναι τό ευρύτερο ή στενώτερο κοινωνικό σύνολο κι όχι ο κ.
Υπουργός ή ο κ. Νομάρχης. Αυτό όμως είναι ζήτημα Πολιτικής Δημο-
κρατίας δηλ. της πολιτειακής όργάνωσης που θα αντικαταστήσει τό κρά-
τος της άρχουσας τάξης που θα τσακιστεί. Είναι συνεπώς ζήτημα που
πρέκει ναναι αντικείμενο ιδιαίτερης μελέτης.

Σημείωση: όλα τά μέσα σε είσαγωγικά κομμάτια κειμένου "... " είναι
άποσπάσματα από τό Μάρξ. Τήν ακριβή βιβλιογραφία: έργα - σελίδες
- εκδόσεις, έχω δοσμένα στο ΚΕ.ΜΕ.ΔΙΑ.

Θ. Αθανασόπουλος